

## Άρειος Πάγος 650/1979, Τμ. Β'

Πηγή: Δ.Ε.Ν. 36/80 σελ. 308, Ε.Ε.Δ. 39/80 σελ. 161, ΝοΒ 28/80 σελ. 19

**Περίληψη:** Ατύχημα εκ βιαίου συμβάντος. Δεν αποτελεί το παρανοειδές σύνδρομο, που είχε σαν αιτία ενδογενείς παράγοντες. - Η παραμόρφωση αναφέρεται στα έγγραφα του άρθρ. 432 Κώδ. Πολ. Δικ. και τέτοιο έγγραφο δεν είναι η έκθεση πραγματογνωμοσύνης και η έκθεση τεχνικού συμβούλου. - Για τη θεμελίωση του λόγου αναιρέσεως του άρθρ. 559 αριθ. 20 χρειάζεται το πόρισμα να έχει στηριχθεί κυρίως στο φερόμενο σαν παραμορφωμένο έγγραφο.

### Απόφαση Δικαστηρίου

---

Προεδρεύων ο Αντιπρόεδρος κ. Ν. ΧΡΙΣΤΟΥΛΑΣ

Εισηγητής ο Αρεοπαγίτης κ. ΛΑΜΠΡΟΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

Δικηγόροι οι κ.κ. Τ. Σερέλης, Γ. Ρεδιάδης

Κατά την έννοια του άρθρ. 1 του διά του β.δ. της 24.7/25.8.1920 κωδικοποιηθέντος ν. 551/1915, του διατηρηθέντος εν ισχύι και μετά την έναρξιν της ισχύος του Αστικού Κώδικος διά του άρθρ. 38 του εισαγωγικού νόμου αυτού, όστις δε έχει εφαρμογήν και επί των ναυτικών κατά το άρθρ. 66 του ν. 3816/1958 "περί Κώδικος Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου", ατύχημα εκ βιαίου συμβάντος, ένεκα του οποίου παρέχεται εις τον υπάλληλον ή εργάτην ή εν περιπτώσει θανάτου αυτού εις τα υπό του άρθρ. 6 οριζόμενα πρόσωπα η υπ' αυτού οριζομένη αποζημίωσις, αποτελεί και η εμφάνισις νόσου, ήτις έσχεν ως συνέπεια ανικανότητα προς εργασίαν ή τον θάνατον του εργαζομένου, εφ' όσον όμως η νόσος αύτη επήλθεν εξ απροβλέπτου και αιφνιδίου γεγονότος, ήτοι εξ εκτάκτου επενεργείας εξωτερικού αιτίου, συνιστώντος αιτίαν ξένην προς τον οργανισμόν του παθόντος και την βαθμιαίαν προοδευτικήν εξασθένησιν και φθοράν ως εκ της φύσεως και του είδους της εργασίας του και των συμφύτων προς αυτήν δυσμενών επαγγελματικών όρων, συνδεδεμένου όμως με την εργασίαν ταύτην, ως εκ της εμφανίσεώς του εν τη εκτελέσει της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής. Εις την τοιαύτην έννοιαν εμπίπτει και η όλως εξαιρετική και υπό εκτάκτους και ανωμάλους συνθήκας, καθώς και η κατά παράβασιν των ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών περί των όρων ασφαλείας, εκτελουμένη εργασία, υπό την αυτονόητον προϋπόθεσιν ότι αύτη, ως άλλωστε και παν έτερον βίαιον συμβάν, είναι, εν όψει των εκάστοτε συντρεχόντων περιστατικών, η πρόσφορος αιτία της νόσου και του μετ' αυτής συνδεδεμένου ατυχήματος. Ενώ αντιθέτως όταν η εμφάνισις της επενεγκούσης την ανικανότητα του παθόντος νόσου είναι συνέπεια αποκλειστικώς της εκτελέσεως της διά της συμβάσεως αναληφθείσης εργασίας, έστω και υπό δυσμενείς όρους και συνθήκας, συμφυείς όμως και προσidiaζούσας προς την φύσιν αυτής, ως μη δυναμένης να εκτελεσθή ει μη υπό τοιούτους όρους και συνθήκας, άνευ της μεσολαβήσεως ετέρου τινός εξωτερικού, ξένου τουτέστιν προς τον οργανισμόν του παθόντος, αύτη δεν συνιστά εργατικών ατύχημα και συνεπώς δεν γεννάται υποχρέωσις του εργοδότη προς καταβολήν της κατά τας ως άνω διατάξεις αποζημιώσεως εις τον υποστάντα εκ της νόσου ταύτης ολικήν ή μερικήν ανικανότητα προς εργασίαν εργάτην ή υπάλληλον (Α.Π. Ολομ. 937/1975)(\*). Εξ ετέρου κατά τα σαφώς συναγόμενα εκ του άρθρ. 131 του διά του β.δ. 806/1970 εγκριθέντος και τεθέντος εις εφαρμογήν Κανονισμού "περί εργασίας των ελληνικών φορτηγών πλοίων ολικής χωρητικότητος 800 κόρων και άνω", του ορίζοντος τας ώρας εργασίας των μη διηρημένων εις φυλακίας μελών του πληρώματος εις οκτώ ημερησίως, και της οικείας συλλογικής συμβάσεως εργασίας πληρωμάτων, φορτηγών πλοίων άνω των 4.500 κόρων D.W., το σύνολον των επιτρεπομένων πέραν του νομίμου ωραρίου υπερωριών δεν δύναται να υπερβαίνη τας 4 ώρας εντός των 24 ωρών, εκτός εάν υφίσταται περίπτωσης εκτάκτου ανάγκης όποτε ο ναυτικός υποχρεούται εις πρόσθετον εργασίαν μέχρις ενός επί πλέον τετρώρου. Εν προκειμένω το εκδόν την προσβαλλομένην απόφασιν Εφετείον εδέξατο, μετ' ανέλεγκτον εκτίμησιν των αποδείξεων, ότι ο αναιρεσείων εναυτολογήθη την 9.10.1973, δύναμει συμβάσεως, ως Γ' μηχανικός εις το υπό ελληνικήν σημαίαν ποντοπόρον πλοιον-ψυγείον της αναιρεσιβλήτου \*\*\* χωρητικότητος 3.500 τόννων D.W., και υπηρέτησε παρ' αυτώ μέχρι της 19.9.1974, ότε απελύθη λόγω ασθενείας του. Ούτος καθ' όλην την διάρκειαν της υπηρεσίας του εξετέλει την εργασίαν της ειδικότητός του, εργαζόμενος σχεδόν καθημερινώς πλέον του νομίμου οκταώρου και υπερωριακώς επί 4-6 ώρας. Η υπερωριακή δε αύτη απασχόλησις του ήτο αναγκαία, δι' ο και επιτρεπώς παρείχετο, λόγω της καταστάσεως των μηχανών αι οποίαι ενεφάνιζον τας συνήθεις φθοράς και βλάβας και της ανάγκης παρακολουθήσεως της λειτουργίας αυτών, εν όψει και της ιδιότητος του πλοίου ως ψυγείου. Η σύνθεσις του προσωπικού της μηχανής ήτο πλήρης, καθόσον υπηρέτουν εις πρώτος, εις δεύτερος και τρεις τρίτοι μηχανικοί, ήτοι εις πλέον του κανονικού. Ο αναιρεσείων καθ' όλην την διάρκειαν της υπηρεσίας του, ουδέποτε παρεπονέθη διά ψυχικήν τινα νόσον, αι δε αντιδράσεις του ήσαν πάντοτε φυσιολογικαί μέχρι της 19.9.1974, ότε και δη κατά τας απογευματινάς ώρας ενεφάνισεν αιφνιδίως διαταραχήν της συνειδήσεώς του και εξήλθε,

διαλαβών της προσοχής των συναδέλφων του, του πλοίου, εδημιούργησεν επεισόδιον και συλληφθείς ενεκλείσθη εις νοσοκομείον. Προ της εμφανίσεως της νόσου ουδέν έκτακτον γεγονός συμφυές προς την εργασίαν έλαβε χώραν, ειμή μόνον η εμφάνισις μικράς διαρροής εις τας σωληνώσεις των ηλεκτρομηχανών, κατά την προτεραίαν της ημέρας εκδηλώσεως της νόσου, και ενώ το πλοίον ευρίσκειτο ελλιμενισμένον εις τον λιμένα του Μοντεβίδεο προς φόρτωσιν, ήτις αποκατεστάθη μετά τρίωρον απασχόλησιν του Β' μηχανικού και του αναιρεσειόντος. Εν συνεχεία εδέξατο ότι η ψυχική νόσος, εξ ης προσεβλήθη ο αναιρεσειών, χαρακτηριζομένη ως παρανοειδές σύνδρομον, είχε ως αιτίαν ενδογενείς παράγοντας, συνισταμένους εις την ειδικήν δομήν της προσωπικότητός του και την πληροφόρησιν του περί υπάρξεως οικογενειακών του προβλημάτων και ουχί την κατά την διάρκειαν της εν τω πλοίω υπηρεσίας εργασίαν αυτού, περί ης διαλαμβάνει ότι εξετελείτο ουχί υπό εξαιρετικάς ή εκτάκτους και ανωμάλους συνθήκας ή κατά παράβασιν νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών περί των όρων ασφαλείας, αλλά κανονικώς, η δε επιτρεπτός λαβούσα χώραν ως άνω υπερωριακή απασχόλησις του ως και η μετά την προτεραίαν της ημέρας εμφανίσεως της νόσου πραγματοποιηθείσα επισκευή της μηχανής, ούσαι συμφυείς προς την φύσιν της ναυτικής εργασίας, δεν δύνανται να θεμελιώσουν την έννοιαν της υπό εξαιρετικάς, εκτάκτους ή ανωμάλους συνθήκας εκτελουμένης εργασίας. Ταύτα δεχθέν το Εφετείον και αποφηνάμενον ότι η εκδήλωσις της ψυχικής νόσου του αναιρεσειόντος εν τη υπ' αυτού κανονική και υπό τας συνήθεις συνθήκας εκτελέσει της επί του πλοίου υπηρεσίας του ως Γ' μηχανικού δεν συνιστά εργατικόν ατύχημα εν τη έννοία του άρθρ. 1 του ν. 551, ως μη επελθούσα εξ αιφνιδίου και απροβλέπτου γεγονότος συνδεομένου με την εργασίαν, και απορρίψαν μετά ταύτα, μετ' εξαφάνισιν συνεπεία εφέσεως του αναιρεσιβλήτου της πρωτοδίκου αποφάσεως, την αγωγήν του αναιρεσειόντος περί καταβολής αποζημιώσεως λόγω της εξ εργατικού ατυχήματος ανικανότητός του, το μεν πλήρεις, άνευ αντιφάσεων, αιτιολογίας διέλαβεν εν τη αποφάσει του, το δε ορθώς ηρμήνευσε και εφήρμωσε την ουσιαστικού δικαίου ως άνω διάταξιν του κωδικοποιηθέντος ν. 551, δι' ο οι περί του εναντίου εκ του άρθρ. 559 εδ. 1 και 19 του Κώδ. Πολ. δικ. προβαλλόμενοι 1ος, 2ος, 3ος και 6ος συναφείς λόγοι αναιρέσεως είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι, ο δε εξ αυτών 3ος λόγος, καθ' ο μέρος αναφέρεται και εις εσφαλμένην εκτίμησιν πραγματικών γεγονότων, είναι απορριπτέος, κατ' άρθρ. 561 § 1 Κώδ. Πολ. Δικ., ως απαράδεκτος.

Κατά την αληθή έννοιαν του άρθρ. 559 εδ. 20 του Κώδ. Πολ. Δικ., ως έγγραφα, η παραμόρφωσις του περιεχομένου των οποίων συνιστά τον εν τω ανωτέρω εδαφίω λόγον αναιρέσεως, νοούνται τα εν άρθρω 432 του Κώδ. Πολ. Δικ. αναφερόμενα (\*). Τοιούτον όμως έγγραφον δεν είναι το έγγραφον της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης, διά του οποίου παρέχεται γνωμοδότησις παρά των διωρισμένων υπό του δικαστηρίου πραγματογνωμόνων επί του εις αυτούς τεθέντος ζητήματος ως και η έκθεσις του τεχνικού συμβούλου της αναιρεσιβλήτου, ως αποτελούντα ίδιον αποδεικτικόν μέσον, διάφορον του εις ο αποκλειστικώς αναφέρεται το εδ. 20 του άρθρ. 559. Περαιτέρω εκ του αυτού ως άνω εδ. 20 του ανωτέρω άρθρ. 559 συνάγεται, ότι δεν ιδρύεται λόγος αναιρέσεως διά παραμόρφωσιν περιεχομένου εγγράφου επί πορίσματος συναχθέντος εκ της υπό του δικαστηρίου συνεκτιμήσεως πλειόνων αποδεικτικών μέσων και εφ' όσον το πόρισμα δεν εβασίσθη κυρίως επί του φερομένου ως παραμορφωθέντος εγγράφου(\*\*). Κατ' ακολουθίαν ο 4ος λόγος αναιρέσεως είναι απορριπτέος προεχόντως ως απαράδεκτος κατ' αμφοτέρα αυτού τα μέρη, ήτοι τόσον κατά το μέρος αυτού, καθ' ο αποδίδεται εις το εκδόν την προσβαλλομένην απόφασιν Εφετείου η αιτίασις της παραμορφώσεως του περιεχομένου της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης των παρά του δικαστηρίου διορισθέντων πραγματογνωμόνων προς γνωμοδότησιν περί των αιτίων της εξ ης προσεβλήθη ο αναιρεσειών νόσου ως και της εκθέσεως του τεχνικού συμβούλου της αναιρεσιβλήτου, αφού, κατά τα προεκτεθέντα, αι εκθέσεις αύται δεν αποτελούν έγγραφα υπό την ως άνω έννοιαν, όσον και κατά το έτερον αυτού μέρος, καθ' ο αποδίδεται εις το Εφετείον η αιτίασις της παραμορφώσεως του περιεχομένου του πιστοποιητικού του Κρατικού Θεραπευτηρίου Ψυχικών Παθήσεων Αθηνών, εφ' όσον το Εφετείον ήχθη εις την κρίσιν ότι η νόσος του αναιρεσειόντος δεν συνιστά εργατικόν ατύχημα εκ της συνεκτιμήσεως της ενόρκου καταθέσεως του πρωτοδίκως εξετασθέντος μάρτυρος, της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης των νομίμως ορισθέντων πραγματογνωμόνων, των εκθέσεων των τεχνικών συμβούλων, απασών των επικαλουμένων και προσαγομένων ιατρικών βεβαιώσεων, των νομοτύπως ενώπιον συμβολαιογράφου ληφθεισών ενόρκων βεβαιώσεων και απάντων ανεξαιρέτως των εκατέρωθεν επικαλουμένων και προσαγομένων εγγράφων, και ουχί αποκλειστικώς ή κυρίως εκ της εκτιμήσεως μόνου του ως άνω πιστοποιητικού, ούτινος το περιεχόμενον φέρεται παραμορφωθέν(\*). (Επικυρώνει την Ε.Α. 2869/1977).

(\*) ΕΕΔ 35, 5.

(\*) Βλ. περισσότερα Ι. Ψωμά. Η παραμόρφωσις του περιεχομένου εγγράφου ως λόγος αναιρέσεως (ΝοΒ 20, 134 επ.).

(\*\*) Βλ. περισσότερα Ι. Ψωμά. Η εκτίμησις πραγματικών γεγονότων και η παραμόρφωσις του περιεχομένου εγγράφου (Α.4, 563 επ.).

(\*) Η επόμενη σκέψη παραλείπεται, γιατί δεν παρουσιάζει κανένα ενδιαφέρον.